

Utprøving av utdanningsprogram

Løsningsforslag for lærere

Fra hver region i fylket er det eksempel på bedrifter. Det er mange å velge mellom, og det er fint om dere supplerer og legger til andre som dere kjenner godt til fra deres kommune. Hjemmesiden til bedriften gir elevene kunnskap og nyttig informasjon. Side tre har konkrete spørsmål som elevene skal svare på. Tilleggsoppgaver kan være å finne ut antall ansatte, om de har stillingsannonser og hvilke behov for kompetanse og rekruttering de etterspør.

Takk til hoppid og Fylkeskommunen som har kommet med eksempel på bedrifter i Møre og Romsdal. På hoppid.no finner du din kommunekontakt. De har god kompetanse om lokalt næringsliv, og er behjelpelig dersom du trenger mer informasjon om bedrifter fra næringslivet.

Utprøvingssheftet er inndelt i fire.

Vi vil anbefale at dere begynner med oppgavene fra skolestart.

Tida frem til karrieredagene i september og utprøving i november går fort.

Tidsbruk: minimum 6 skoletimer + lekser

Tips:

Gi elevene sidene 2,3 og 4 i lekse.

Ha felles gjennomgang med elevene i etterkant.

Foreldre er en ressurs og kan bidra til en utfyllende gjennomgang av lokale bedrifter og næringsliv.

Til side 6,7 og 8 er ndla.no et godt hjelpemiddel i karriereveiledning

Digitale læremidler for videregående opplæring

Velg program yrkesfag/arkfane yrkessituasjoner

Lykke til i arbeidet med å hjelpe elevene til å komme frem til hva de skal velge av videregående opplæring 1. mars 2015. Dere lærere er viktige bidragsytere når elevene skal reflektere, få kunnskap om muligheter og gjøre riktig valg.

Hilsen Ungt Entreprenørskap Møre og Romsdal

Innhold:

Viktige begrep:

- Håndverk, industri, primær-, sekundær-, og tertiærnærings
- Hva betyr begrepene?

Lokalt næringsliv

- Kartlegg lokalt næringsliv, hvilke bedrifter finnes?
- Denne bedriften vil jeg vite mer om!

Utdanningsprogrammer i videregående skole

- Utdanningsprogram, yrkeskompetanse og studiekompetanse: Hva betyr begrepene?
- Er dette veien for meg? Velg tre utdanningsprogram!

Utprøving

- Utprøving – mitt valg
- Forberedelser til utprøvdagene

Etterarbeid

- Sjekkliste

Viktige begreper

HVA BETYR BEGREPENE?

Håndverk, industri, primær-, sekundær- og tertiærnæring(service næring)

I denne oppgaven skal du bli kjent med begreper som brukes innenfor næringslivet. Du skal også finne ut litt om håndverksbedrifter, industribedrifter, primær-, sekundær- og tertiærnæringer i ditt lokalsamfunn.

Hva er et håndverk?

Kan du gi eksempler på håndverksbedrifter i ditt lokalsamfunn?

Produksjonsmetode der man bruker hendene og enkle verktøy for å produsere en gjenstand.

Håndverksutdanning: tidligere lærling hos en mester, deretter svenneprøve

I dag yrkeskesfaglig opplæring(2år på skole+ 2år som lærling) deretter fagprøve(fagbrev)

Nordmøre:

Treskjærer – Tredreier Rune Hjelen www.hjelen.no.

Rørlegger Schnell Rørleggerservice AS. <http://www.schnellror.no/>

Romsdal:

Gullsmed /Smykkedesigner Solveig Indrebø www.solveig-indrebo.no

Malermesterne BMV AS: www.mbm.no

Sunnmøre:

Glassblåser Ingrid C. Ulla - <http://ingridglassverksted.no>

Gallerist og fotograf Hugo Opdal <http://hugoopdal.no/>

Emblembygg AS www.emblembygg.no

Hva er industri? Hva er forskjellen på industribedrifter og håndverksbedrifter?

Kan du gi noen eksempler på industribedrifter i ditt lokalsamfunn?

Industri- stor produksjon hvor arbeidskraften er maskiner

Håndverksbedrifter-produksjon ved hjelp av menneskelig arbeidskraft

Nordmøre:

Hydro Sunndal Metallverk - www.hydro.com Pipelife Norge AS www.pipelife.no

Talgø Norge www.talgo.no Lilleborg Fabrikker www.lilleborg.no (avd. Kristiansund Ellos)

Romsdal:

Glamox fabrikk AS www.glamox.no Brunvoll AS www.brunvoll.no

Wonderland AS www.wonderlandbeds.com Grande Trevarer AS www.grande.no

Sunnmøre:

Ekornes Fabrikker www.ekornes.no Ulstein Group www.ulstein.com Norsk Sjømat AS www.norsksjomat.no

Sykkylven Stål AS www.sykkylvenstal.no

Hva mener vi med begrepet *primærnæring*?

- henter ut råvarer

Kan du gi eksempler på primærnæringer i ditt lokalsamfunn?

Næringer som utnytter naturen for å fremstille råvarer som: jordbruk, skogbruk, fiske, pelsdyr, reindrift

Jordbruk: Møre og Romsdal er et grasfylke(mjølk, storfekjøtt, sau og geit)
4% av landarealet i M og R brukes til landbruk.
Fræna kommune er største jordbrukskommune mellom Bergen og Trondheim.

Fylket Møre og Romsdal er blant de største på matvareproduksjon i landet vårt dersom vi også tar med fisk (ikke bare landbruk)

Nordmøre:

Ostebonde Kristin Waagen (melk ,og stofe) og eget gårdsmeieri www.tingvollst.no.

Romsdal:

Bonde Øyvind og Jon Olav Krakeli (melkeproduksjon på storfe) [Istadlia ANS](http://Istadlia.ANS)

Sunnmøre:

Bonde Nils Jarle Hjelme (Valldal Samdrift DA – melkeproduksjon og storfe)

og eige selskap Valldal naturopplevingar ANS med kameraten Stein Inge Rem www.valldal.no

Bonde Trond Hide og Bente Krumsvik www.boengard.no sauedrift og grønn omsorg "Inn på Tunet"

Hva mener vi med begrepet *sekundærnæring*?

- produserer og behandler råvarene

Kan du gi eksempler på sekundærnæringer i ditt lokalsamfunn?

Nordmøre:

Norsk Kvalitetsmat AS (Ivar Nesse) www.norskvalitetsmat.no

Stranda Prolog AS www.stranda.net

Melby Snekkerverksted AS www.melby.no

Lønnheim Gruppen (Lønnheim entreprenør AS) www.lonnheim.no

Tjeldbergodden, Aure Statoil www.statoil.com

Romsdal:

Hustad Marmor AS www.hustadmarmor.no

Ormen Lange, Aukra Norske Shell AS www.ormen.no

Gjøco AS www.gjoco.no

Arvid Gjerde AS www.agjerde.no

Oshaug Metall AS www.oshaug.no

Sunnmøre:

Stabburet AS www.stabburet.no

Jets group www.jetsgroup.no

Kleven Verft www.kleven.no

Vartdal Plast AS www.vartdalplast.no

Epax AS www.epax.no

Hva mener vi med begrepet *tertiærnæring/servicenæringer*?
- forvalter varene videre i form av salg og forbrukerkonsum,
tjenesteytende næring (omfatter både handel og service – og kunnskapsintensive tjenester)

Kan du gi eksempler på *tertiær/servicenæringer* i ditt lokalsamfunn?

Nordmøre:

Norsk Gåsehud AS www.norskgaasehud.no

C SPA og Hudpleiesenter AS www.cspabuddakan.no

Nordmøre Revisjon AS www.nordmore-revision.no

Bakken Helse AS www.bakkenhelse.no

Romsdal:

Axess AS. www.axess.no

Classic Norway AS www.classicnorway.no

Timpex AS www.timpex.no

Bris AS www.bris.no

Sunnmøre:

Mobitalk AS www.mobitalk.no

62grader Nord www.62.no

B&B Consult AS www.bbcas.no

Devold Fabrikker AS www.devold.com

Viktige begreper

Navn på bedriften	Type bedrift primær-, sekundær-, tertiærnæring/ service næring	Hvilke tjenester/produkter selger bedriften?	Hvilke yrke finnes i denne bedriften?
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			

DENNE BEDRIFTEN VIL JEG VITE MER OM

Velg ut en av bedriftene ovenfor, og finn ut litt mer om den. Bruk informasjon fra bedriften, som for eksempel brosjyrer, hjemmesider og årsrapporter. Du kan også finne ut hva som har vært skrevet om denne bedriften i media, for eksempel i lokalavisen, eller ta direkte kontakt med bedriften for å få informasjon.

Navn på bedriften: _____

Bransje/type bedrift: _____

Yrker i bedriften: _____

Antall ansatte: _____

Hva slags varer/tjenester tilbyr bedriften?

Har bedriften lærlingeordninger, og i så fall hvilke?

Velg to typiske yrkesgrupper for bedriften og beskriv det utdanningsnivå som kreves?

Hva tror du denne bedriften har betydd/betyr for ditt lokalsamfunn? _____

Presenter for hverandre i klassen det dere har funnet ut

Utdanningsprogram i videregående skole

HVA BETYR BEGREPENE?

Utdanningsprogram, yrkes- og studiekompetanse;

I denne oppgaven skal du finne ut mer om hvordan du kan utdanne deg til yrker innen ulike bransjer. Logg deg inn på www.vilbli.no for å kartlegge hvilke utdanningsprogrammer som finnes i videregående skole. Forklar hva som menes med begrepene *utdanningsprogram*, *yrkeskompetanse* og *studiekompetanse*.

Utdanningsprogram

Navn på studieretning eller linje i den videregående opplæringen i Norge

Videregående opplæring består av 12 forskjellige utdanningsprogram:

3 studieforbereidende og 9 yrkesfaglige.

Det første året velger du utdanningsprogram, det andre og tredje året velger du programområde innenfor utdanningsprogrammet.

3 studieforbereidende utdanningsprogram

[Idrettsfag](#)

[Musikk, dans og drama](#)

[Studiespesialisering, med to alternativer på Vg1:](#)

[studiespesialisering](#)

[studiespesialisering med formgivingsfag](#)

9 yrkesfaglige utdanningsprogram

[Bygg- og anleggsteknikk](#)

[Design og håndverk](#)

[Elektrofag](#)

[Helse- og oppvekstfag](#)

[Medier og kommunikasjon \(med mulighet for studieforbereidende Vg3\)](#)

[Naturbruk \(med mulighet for studieforbereidende Vg3\)](#)

[Restaurant- og matfag](#)

[Service og samferdse!](#)

[Teknikk og industriell produksjon](#)

På Vg3 kan du velge [påbygging til generell studiekompetanse](#) i alle de yrkesfaglige utdanningsprogrammene.

Yrkeskompetanse

Det vil si at man er utdannet til å utøve et yrke, sertifisering er svenneprøve eller fagprøve.

[Fagopplæring:](#) (Den vanligste modellen)

Vg1(skule) og Vg2 (skule) + 2 år som *lærling* → *fagprøve* → *FAGBREV(dersom bestått)*

[Praksisbrev](#) er bevis på arbeidserfaring innenfor et fagområde uten å ha fagbrev.

Studiekompetanse

Generell studiekompetanse er det formelle opptakskravet til høyere utdanning(vitnemål fra 3-årig videregående opplæring).

Hvordan skaffe seg studiekompetanse?

Studiespesialiserende:

Teoretisk videregåendeopplæring, får generell studiekompetanse etter tre år
Utdanningsprogrammet gir det bredeste grunnlaget for videre studier på universitet og høyskoler.

Spesiell studiekompetanse.

Må velge studieretningsfag, ma, fy, kj (eks. på studier lege, sivilingeniør)

Fagopplæring med påbygging

2 år på yrkesfag + påbygging (1 år)

Påbyggingsfagene er: engelsk, norsk, matematikk, samfunnsfag, historie, naturfag

*Anbefaler: Vg1(skule) og Vg2 (skule) + 2 år som *lærling* + *påbygging*

Elevene er blitt modnere, det er liten stryk prosent på 5-årig forløp sammenlignet med 3-årig.

Forkurs:

Forkurset er et ettårig studieløp som gir opptaksgrunnlag for ingeniøruddanning og maritim høgskoleutdanning. Forkurset gir ikke generell studiekompetanse, men er et alternativt løp for å kvalifisere til opptak på ingeniør- og maritime studier. Du får den nødvendige spesialiseringen i matematikk og fysikk. Tilbudet er for personer med yrkesutdanning og praksis, og som mangler generell studiekompetanse og/eller fordypning i realfag fra videregående skole.

Utdanningsprogram i videregående skole

Er dette noe for meg - Velg tre utdanningsprogram

Bruk oversikten på www.vilbli.no og velg ut tre utdanningsprogrammer som du vil se nærmere på. Finn deretter ut hvilke skoler i din kommune som tilbyr disse utdanningsprogrammene.

Utdanningsprogram 1

Utdanningsprogram: _____

Hva slags kompetanse får du hvis du fullfører dette utdanningsprogrammet? Sett kryss

Yrkeskompetanse: _____ Studiekompetanse: _____

Hvilke yrker kan dette utdanningsprogrammet føre fram til:

Hvorfor synes du dette utdanningsprogrammet virker interessant?

Finn en skole som tilbyr dette utdanningsprogrammet:

Utdanningsprogrammer i videregående skole

Utdanningsprogram 2

Utdanningsprogram: _____

Hva slags kompetanse får du hvis du fullfører dette utdanningsprogrammet? Sett kryss

Yrkeskompetanse: _____ Studiekompetanse: _____

Hvilke yrker kan dette utdanningsprogrammet føre fram til:

Hvorfor synes du dette utdanningsprogrammet virker interessant?

Finn en skole som tilbyr dette utdanningsprogrammet:

Utdanningsprogram i videregående skole

Utdanningsprogram 3

Utdanningsprogram: _____

Hva slags kompetanse får du hvis du fullfører dette utdanningsprogrammet? Sett kryss

Yrkeskompetanse: _____ Studiekompetanse: _____

Hvilke yrker kan dette utdanningsprogrammet føre fram til:

Hvorfor synes du dette utdanningsprogrammet virker interessant?

Finn en skole som tilbyr dette utdanningsprogrammet:

Utdanningsprogrammer i videregående skole

MITT VALG

Nå skal du rangere i rekkefølge de utdanningsprogrammene som du ønsker å gjøre deg godt kjent med. På utprøvdagen besøker du nærmeste videregående skole en hel dag som tilbyr dette. Målet med denne dagen er at du skal få et mest mulig realistisk inntrykk av innholdet i dette utdanningsprogrammet, og hvilke yrkesmuligheter det fører fram til.

På mine to utprøvdager i videregåendeopplæring ønsker jeg:

Første ønske:

Utdanningsprogrammet: _____

ved _____(skole)

Andre ønske:

Utdanningsprogrammet: _____

ved _____(skole)

Tredje ønske:

Utdanningsprogrammet: _____

ved _____(skole)

Utprøving i videregående skole

Forberedelser til utprøvingsdagene

Det er viktig å forberede seg godt, slik at du får mest mulig utbytte av dagene. Du skal finne svar på en del spørsmål og kunne presentere dine erfaringer for medelever i etterkant.

Under ser du forslag til spørsmål som det kan være lurt å spørre vgs-elevene/vgs-lærerne om. Noter også ned eventuelle andre ting du lurer på når det gjelder dette utdanningsprogrammet, eller gjerne vil vite mer om.

- Hva kan du bli hvis du går på dette utdanningsprogrammet?
- Kan man velge ulike veier innenfor dette utdanningsprogrammet?
- Hvilke fag har du?
- Hvordan er skoledagen organisert?
- Kan jeg få se på timeplana?
- Hva skal du velge etter vg1, og hvorfor?
- Hva bør man være interessert i /god til for å trives med dette utdanningsprogrammet?
- På hvilken måte er det å gå på dette utdanningsprogrammet forskjellig fra det å gå på ungdomsskolen?
- Har dere praksis/utplasseringsordninger?
- Har dere ungdomsbedrift?
- Hva er bra med denne skolen?

Noter ned alle spørsmål du vil ha svar på i løpet av dagen.

Det er lurt å ta med skrivesaker til å notere, samt kamera til å ta bilder underveis.

Lykke til med utprøvingsdagene

*Hilsen Kirsten Aure
Daglig leder Ungt Entreprenørskap Møre og Romsdal*

Etterarbeid

SJEKKLISTE

- **Muntlig framføring**

Etter utprøvdagen skal du presentere dine erfaringer for læreren og de andre elevene i klassen. Du kan lage en powerpointpresentasjon, eller fortelle med egne ord og bruke stikkord.

- **Skriftlig etterarbeid**

Læreren bestemmer hvilken sjanger dere skal bruke.

Reportasje

Finn ut hvordan en reportasje kan se ut. Se i aviser og blader for å få gode ideer til utforming av din reportasje. (Se "oppskrift" på reportasjesjanger i norskboka)

Referat

Kort sammendrag om det du var med på.

Rapport

Formell rapport